Regio Deal Zuidoost Friesland

Voortgangsrapportage 2021

Regio Deal Zuidoost Friesland

Mei



GEMEENTE HEERENVEEN · gemeente Weststellingwerf · Drachten Smallingerland · gemeente Opsterland · WETTERSKIP FRYSLÂN · provinsje fryslân provincie fryslân · Rijksoverheid

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE 2

1 INLEIDING 3

2 RESULTATEN TOT NU TOE 5

2.1 **Goed op weg met de samenwerking in de Regio Deal** **5**

2.2 **Voortgang en resultaten per pijler en thema's** **6**

3 FINANCIEEL VERSLAG 11

4 GOVERNANCE EN SAMENWERKING 12

4.1 **Samenwerken** **13**

5 MONITORING EN EVALUATIE 15

5.1 **Regionale brede welvaartsscan** **15**

5.2 **Evaluatie** **15**

BIJLAGE 1 16

BIJLAGE 2 17

1 Inleiding

De Regio Deal Zuidoost Friesland is een samenwerking van de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf, de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en het Rijk, om de brede welvaart in de regio te versterken.

De mienskip, de sociaaleconomische problematiek en het unieke landschap is wat Zuidoost Friesland bindt. De brede welvaart wordt op vele aspecten bedreigd: sociaal, economisch en ecologisch. Er is sprake van een meervoudige problematiek, die de draagkracht van de Regio te boven gaat. Partnerschap tussen Rijk en Regio biedt kansen om de brede welvaart en leefbaarheid te versterken en het perspectief voor de mienskip te verbeteren.

Mienskip en landschap dragen samen onlosmakelijk bij aan de brede welvaart. De Regio Deal zorgt voor een impuls en versnelling van de regionale aanpak en is nodig om een stap vooruit te zetten in plaats van in een neerwaartse spiraal terecht te komen. De Regio Deal kent in de aanpak twee pijlers: vitale kernen en een veerkrachtig landschap.

De Regio Deal Zuidoost Friesland geeft een stevige impuls aan Zuidoost Friesland. Met de mienskip slaan we de handen ineen om hun dorpen en het landschap nog sterker te maken. Zo blijft dit unieke gebied een fijne plek om te leven, te werken, te ontmoeten én te bezoeken, nu en in de toekomst.

Voor u ligt de voortgangsrapportage van de Regio Deal Zuidoost Friesland. Deze rapportage geeft een beeld van de voortgang van de Regio Deal die in het kalenderjaar 2021 is behaald.



Afbeelding 1: greep uit krantenartikelen over de Regio Deal in 2021

2 Resultaten tot nu toe

2.1 Goed op weg met de samenwerking in de Regio Deal

De Regio Deal is vlak voor de zomervakantie in 2020 gesloten tussen het Rijk en de Regio. De uitvoering is gestart na de zomervakantie 2020. 2021 stond vooral in het teken van de uitvoering. De eerste resultaten worden zichtbaar, net als de eerste tegenvallers. Naast een enkele tegenvaller zijn we met de Regio Deal goed op weg. We ervaren een goede constructieve samenwerking tussen de verschillende partners, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

De samenwerking werd ook concreet in het Regiofonds. De gemeente Heerenveen, trekker van het project, heeft de uitvoering uitbesteed aan de provincie Fryslân. De voorbereiding hiervan vroeg nog wel wat bureaucratische handelingen, maar loopt inmiddels naar volle tevredenheid.

Corona

De Coronapandemie heeft ook in 2021 grote invloed gehad op ons dagelijks leven. We leerden steeds beter met de beperkingen om te gaan en zien dat veel projecten ondanks Corona gewoon zijn gestart. Een aantal projecten waar dialoog met ondernemers of de mienskip cruciaal was, heeft door de beperkende maatregelen vertraging opgelopen. In andere projecten zien we dat de beperkingen hebben geleid tot creativiteit. Zo zijn in Akkrum digitale sessies gehouden waar veel mensen aan hebben meegedaan.

Uitvoering van de projecten

We hebben als regio een projectenlijst met 25 projecten vastgesteld die we willen uitvoeren om de doelen en resultaten uit de Regio Deal te bereiken. Elk project heeft een projecttrekker die verantwoordelijk is voor de uitvoering van dat project. Voor een overzicht van de voortgang per project wordt verwezen naar bijlage 1. Uit dit overzicht is af te lezen dat een viertal projecten die in de vorige rapportage aandacht behoefden, inmiddels lopen. Er zijn echter ook een aantal projecten die in de afgelopen periode te maken hebben gehad met tegenvallers.

Het project Grachtkavel, als onderdeel van het project Water vasthouden bij droogte, blijkt om diverse redenen niet uitvoerbaar binnen de uitvoeringsperiode van de Regio Deal. De gereserveerde middelen worden elders in dit project ingezet (zie pagina 10). Daarnaast is voor Geweldig Gorredijk een koerswijziging ingezet omdat de dorpsdialoog niet kon worden uitgevoerd (zie pagina 7).

Mienskip

De meeste projecten zijn inmiddels in uitvoering. De eerste resultaten worden zichtbaar. De rode lijn door de projecten van de Regio Deal is dat deze samen met de mienskip

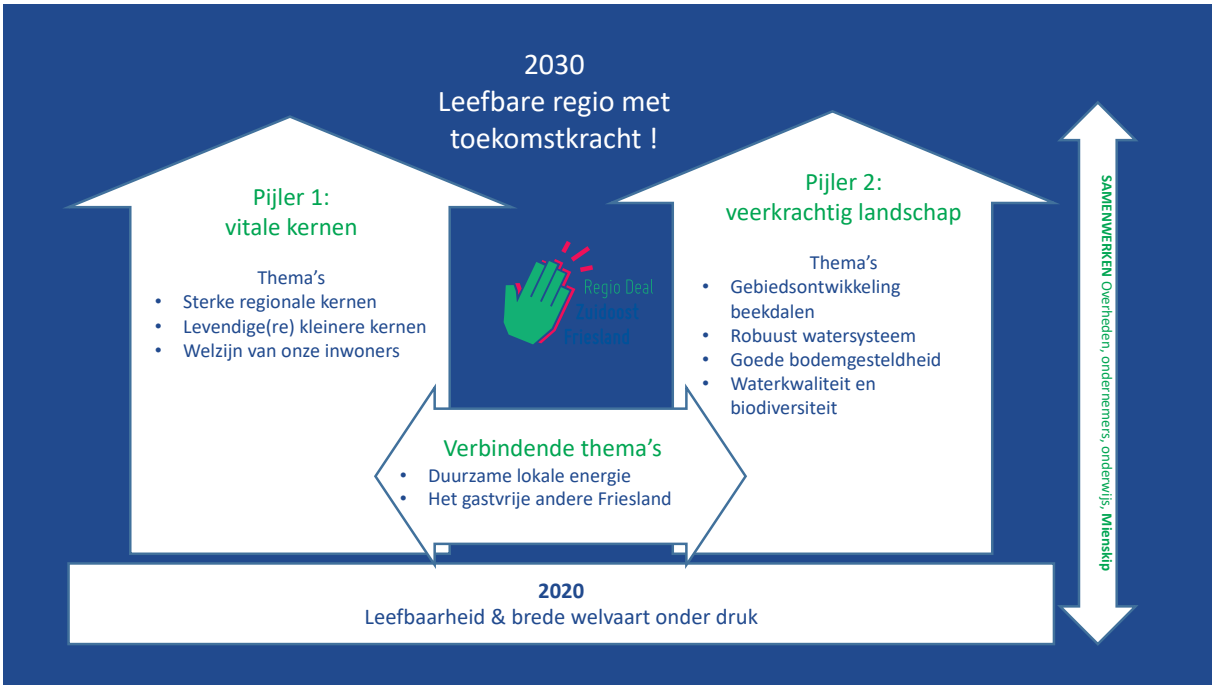
Afbeelding 2: greep uit krantenartikelen over de Regio Deal in 2021

worden uitgevoerd. Dit geldt niet alleen voor de projecten in onze dorpen, maar ook in het Regiofonds, de gebiedsontwikkelingen in de beekdalen en de projecten die vallen onder 'het gastvrije andere Friesland' en projecten rondom 'water vasthouden'.

Het overzicht met krantenartikelen over Regio Deal uit 2021 laat zien dat projecten tot zichtbare resultaten leiden met nieuwswaarde.

2.2 Voortgang en resultaten per pijler en thema's

De pijlers 'Vitale kernen' en 'Veerkrachtig landschap' kennen thema's die samen een integrale en samenhangende aanpak vormen. Er zijn twee verbindende thema's, die waarde hebben voor beide pijlers. Met diverse projecten geven we uitvoering aan deze thema's.



Afbeelding 3 Overzicht pijlers en thema's Regio Deal Zuidoost Friesland

Pijler 1: Vitale kernen

Binnen de pijler 'Vitale kernen' kennen we drie thema's, namelijk: sterke regionale kernen, levendige kleine(re) kernen en het welzijn van onze inwoners.

Sterke regionale kernen

Het thema 'Sterke regionale kernen' bestaat uit een vijftal projecten waarbij het versterken van de regionale kernen Akkrum, Gorredijk, Jubbega, Wolvega en Oosterwolde centraal staat.

Ondanks de beperkte mogelijkheden voor bijeenkomsten in 2021 zijn zowel in Akkrum als in Jubbega centrumvisies opgesteld. In Akkrum zijn, net als in Jubbega in 2020, digitale dorpsdialogen gehouden die druk werden bezocht. Het centrumplan in Jubbega is in 2021 vastgesteld en de voorbereidingen voor de realisatie zijn gestart. In Akkrum wordt het centrumplan in 2022 vastgesteld. Het project Tsjerkebleek, met medefinanciering vanuit de Regio Deal, is hier onderdeel van.

De voorgenomen Dorpsdialoog in Gorredijk kon vanwege de gebruikte systematiek (het Burgerberaad, volgens de G1000-systematiek) door corona niet uit de startblokken. Gezien de looptijd van de Regio Deal wordt de koers bijgesteld. Vanuit het Programma Gorredijk worden verschillende projectvoorstellen gegenereerd die een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en vitaliteit van het dorp. Onder de noemer Gorredijk Begroot wordt een budget van €200.000,- gereserveerd voor bewonersplannen. Inwoners van het dorp kunnen digitaal hun stem uitbrengen op welke plannen uitgevoerd moeten worden.



Afbeelding 4: digitale dorpsdialoog Akkrum

In Gorredijk zijn een drietal projecten gestart als zogeheten Quick Win:

- Pilot tweerichtingsverkeer Hoofdstraat Gorredijk (start medio februari 2021), op initiatief van ondernemers;
- Preventieactiviteiten sociaal domein;
- Bewonersinitiatief – het onderdeel Gordykster Túntsjes.

De aanleg de Gordykster Túntsjes bij boomspiegels hebben als vliegwiel gewerkt. Tegen de verwachting van initiatiefnemers in bleken in korte tijd 40 bewoners samen aan de slag te willen met de aanleg van geveltuintjes voor verdere vergroening van hun woonomgeving.

In Oosterwolde hebben ondernemers een Bedrijven Investeringszone (BIZ) in het winkelgebied opgericht en is het bestemmingsplan voor de ontwikkeling van een supermarktlocatie vastgesteld. Dit zijn belangrijke randvoorwaarden voor een

toekomstbestendig winkelgebied in Oosterwolde. Eind 2021 is gestart met het opstellen van een detailhandelsvisie, inclusief uitvoeringsplan.

Het project bestemming Wolvega heeft door personele wisselingen vertraging opgelopen.

Levendige kleine(re) kernen

Het Regiofonds en de dorpontwikkelmaatschappijen (DOM's) maken onderdeel uit van het thema 'Levendige kleine(re) kernen'.

Het Regiofonds is een fonds voor en door de mienskip. Aanvragen worden beoordeeld door een commissie met vertegenwoordigers van de mienskip. In 2021 is de eerste tender van het Regiofonds uitgezet. Twee aanvragen zijn gehonoreerd. De projecten 'Stroomopwaarts' en '1 Miljoen Mini Missies', zijn de twee projecten die als eerste in aanmerking komen voor deze subsidie.





In 2021 is een goede start gemaakt met de dorpontwikkelingsmaatschappijen (DOM's). De pilot in Aldeboarn is inmiddels een jaar onderweg. Er is een grote diversiteit aan werkgroepen ontstaan die bezig zijn met activiteiten voor de leefbaarheid in hun dorp. Inmiddels zijn er ook andere gemeenten in Zuidoost die interesse hebben in de uitvoering van de DOM. Er is een film gemaakt over DOM Aldeboarn, zie deze link.

Welzijn van onze inwoners

Binnen het thema 'Welzijn van onze inwoners' is het project 'Aandachtsgebieden Oosterwolde, Noordwolde en Haulerwijk' een voorbeeld van een sociale en fysieke aanpak. De evaluatie en monitoring van dit project biedt kennis voor de andere projecten binnen deze pijler.

Het project zorgeconomie heeft helaas vertraging opgelopen door personele wisseling. Ondanks afwezigheid van een projecttrekker, is het Atelier Sociaal Domein voortgezet. Studenten hebben verbindingen gelegd met organisaties in de regio en de mienskip. Er is gewerkt aan het opzetten van een netwerk van dorpen die gaan voor de 'titel' bloeizone. Daarnaast zijn drie expertmeetings georganiseerd voor ambtenaren en andere betrokkenen.

Pijler 2: Veerkrachtig landschap

De pijler 'Veerkrachtig landschap' bestaat uit de drie thema's: gebiedsontwikkeling beekdalen, een robuust watersysteem en goede bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit.

Gebiedsontwikkeling beekdalen

De Regio Deal geeft een impuls aan de bestaande gebiedsontwikkelingen, beekdal Linde, beekdal Koningsdiep, beekdal Alde Feanen en Oostelijke Poort Friese Meren (OPFM).
Alle onderdelen in de gebiedsontwikkelingen die (deels) door de Regio Deal worden gefinancierd zitten in de fase van planvoorbereiding. Wel zijn er rondom de aanleg van het fietspad in beekdal Koningsdiep en de Linde financiële tegenvallers ontstaan, waardoor rond het aanleggen van fietspaden vertraging is opgelopen. Bij beekdal Koningsdiep bestaat het risico dat het plan slechts deels kan worden uitgevoerd. In 2021 is een video gemaakt over de beekdalen. Deze is te bekijken door hier te klikken.

Een robuust Watersysteem

Binnen het thema 'Een robuust watersysteem' zijn er drie projecten: Water voor natuur en landbouw (Oldelamer), Waterconservering Boschhoeve Nijeberkoop en Water vasthouden voor droogte.

Het project 'Waterconservering Boschhoeve Nijeberkoop' is inmiddels afgerond. Op initiatief van de VOF 'Boeren in het Bos' hebben Wetterskip Fryslân en provincie Fryslân samen maatregelen getroffen om de waterhuishouding te verbeteren. De ervaringen worden ook gebruikt voor waterconserveringsmaatregelen in andere bos- en natuurgebieden in Zuidoost Friesland.



Afbeelding 5 is een verbrede, verondiepte natuurvriendelijke oever voorziene perceelsloot in landgoed Boschhoeve te Nijeberkoop.

'Water voor natuur en landbouw' (Oldelamer) en 'Water vasthouden voor droogte' lopen succesvol. Het eerste project heeft enige vertraging opgelopen, maar wordt binnen de termijn van de Regio Deal gerealiseerd. Voor het project 'Water vasthouden' zijn o.a. 25 stuwen/ afsluiters en duikers besteld voor de uitvoering van waterconserverende maatregelen in 11 deelgebieden in Zuidoost Fryslân.

Het project 'Grachtkavel' blijkt te complex om nog in deze Regio Deal periode op te kunnen pakken. Daarom zijn de hiervoor gereserveerde middelen, € 25.000,-, ingezet in

het project 'Oranjewoud'. Dit eerste uitgevoerde Regio Deal-project heeft ervoor gezorgd dat het neerslagoverschot van januari 2021 veel beter is vastgehouden in ca. 20 hectare bosgebied. Met de extra investering vanuit het project 'Grachtkavel' kan het gebied op een grotere opmaling worden aangesloten, waardoor het effect in een groter gebied merkbaar zal zijn.

Goede bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit

Voor de realisatie van het Regionaal Leer- en Kenniscentrum Bodem in Oosterwolde is in 2021 de onderzoekstuin aangelegd voor de daarin op te stellen mesocosmossen (ontwerp en aanleg door studenten). Ook zijn de eerste grondmonsters gestoken. De bodemprofielen voor de mesocosmossen zijn nog niet gestoken, omdat de bodem te nat was. De website www.kenniscentrumbodem.nl is inmiddels online en de eerste vragen worden gesteld en beantwoord.

Onderdeel van dit thema is de 'Kansenkaart' en het uitvoeringsprogramma 'Landschap en Natuur'. In 2021 is voor het opstellen van de Kansenkaart een opdracht verstrekt aan Landschapsbeheer Friesland (LBF). Een mooi voorbeeld van een vliegwieleffect, waarbij ook aangehaakt kan worden bij de middelen van POP3, een investeringsprogramma van de provincie met soortgelijke doelstellingen. Hierdoor ontstaat een kans om extra resultaten te boeken.

Verbindende thema's tussen "Vitale kernen' en 'Veerkrachtig landschap'

Onder pijler twee vallen ook twee verbindende thema's, namelijk 'Duurzame lokale energie met de mienskip' en 'Het gastvrije andere Friesland'.

Duurzame lokale energie met de mienskip

Het project 'Duurzaamheid' is na een lastige opstartfase uit de startblokken. Er is een projectvoorstel vastgesteld en een projectleider aangesteld. Het project richt zich op energieopslag, energiearmoede en het ondersteunen van initiatieven uit de mienskip.

Voor het project 'Glowing Nature' is een projectplan opgesteld.

'Het gastvrije andere Friesland'

Met het thema 'Het gastvrije andere Friesland', geeft de Regio Deal een impuls aan het bestaande uitvoeringsprogramma 'Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland'. In 2021 is een regionale ontwikkelstrategie opgesteld en zijn plannen gemaakt voor men-, ruiter- en ATB-routes. De afstemming tussen natuurbescherming en -beleving vormt hier een gespreksonderwerp en kan mogelijk leiden tot het aanpassen van de routes. Daarnaast zijn de Toeristische Overstap Punten (TOP's) van recreatiegebied de Heide ontwikkeld en is een informatiezuil geplaatst.

Bij Driewegsluis is het project Sassluis Blesdijke en verbreding fietsbrug Driewegsluis en fiets- en wandelpaden Rottige Meente afgerond. Daarnaast is de uitvoering van de haven Driewegsluis en de aanleg van de nieuwe fietsbrug gestart.

3 Financieel verslag

Tijdens de totale periode van de Regio Deal wordt er meer dan € 30 miljoen in de regio geïnvesteerd. Daarvan wordt € 15 miljoen door het Rijk geïnvesteerd, en meer dan € 15 miljoen euro door de deelnemende gemeenten, provincie en het Wetterskip. In 2021 hebben we het tweede en laatste deel van de rijkssubsidie ontvangen. Dat betekent dat al het subsidiegeld binnen is, en dit door de partners kan worden opgevraagd.

Per 31 december 2021 is ca. 40% van de Rijksbijdrage opgevraagd door de deelnemende partners.

Bij de start van de Regio Deal leek het eenvoudiger om voor de Regio Deal een eigen rekening te openen bij de BNG. Hierdoor werden we echter in de tweede helft van 2021 geconfronteerd met ca. € 17.000,- aan negatieve rente. Deze kunnen we opvangen in de post onvoorzien. Voor 2022 en verder is besloten om over te gaan op schatkistbankieren bij de gemeente Opsterland. Hierdoor betalen we geen negatieve rente meer.

In onderstaande tabel is de financiële stand van zaken opgenomen van de financiën per 31 december 2021. Daarbij is ook splitsing tussen rijksbijdrage en regionale cofinanciering opgenomen.

	Verdeling Rijksbijdrage	Besteding rijksbijdrage	Besteding cofinanciering
Pijler 1: Vitale kernen	€ 5.750.000	€ 147.230	€ 1.064.239
Pijler 2: Veerkrachtig landschap	€ 5.900.000	€ 1.060.619	€ 1.297.395
Verbindende thema's	€ 2.900.000	€ 407.935	€ 300.369
Organisatie en proces	€ 450.000	€ 37.211	€ 175.000
Totaal	**15.000.000**	**€ 1.652.995**	**€ 8.837.003**

Tabel 1 Financiële stand van zaken eind 2021

Voor overige tabellen over de financiën, zoals de doorverstrekte rijksbijdragen en compensabele BTW, wordt verwezen naar bijlage 2.

4 Governance en samenwerking

Gelijktijdig met het sluiten van de Regio Deal hebben de partners een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de uitvoering van de Regio Deal. Hierin zijn vooraf aan de start van de uitvoering afspraken opgenomen over de wijze van samenwerken: de governance, de financiën en de verantwoording.

Het regioteam en regiobestuur zijn verantwoordelijk voor het bewaken van de samenhang en integraliteit in het Regio Deal programma en het signaleren van koppelkansen. Het regioteam en de coördinator hebben een belangrijke rol in het stimuleren en enthousiasmeren. De regioteamleden zijn de verbinders naar en ambassadeurs in de eigen organisaties.

We doen als regio mee aan het Regio Deal Governance Lab, dat door het Rijk wordt gefaciliteerd. In dit Lab delen we met andere regio's ervaringen en kennis op het gebied van governance-vraagstukken. Dit wordt ondersteund door een kennisconsortium bestaande uit Tilburg University, Universiteit Utrecht, Berenschot en Birch. In 2021 hebben we een meegedaan in de Lab-sessie in Apeldoorn op 9 september.

Op woensdag 27 oktober is in het Biosintrum in Oosterwolde de eerste bijeenkomst voor Raden, Staten en algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân gehouden. Ondanks de corona-beperking en de decentrale ligging waren er ca. 40 deelnemers. Bert Looper, de directeur va Tresoar, hield een interessante inleiding, waarna vier projecten werden gepresenteerd. Na de pauze gingen de deelnemers, met de aanwezige regiobestuurders, regioteamleden en projecttrekkers in gesprek over het belang van regionale samenwerking en daarmee samenhangende thema's. Deelnemers waren enthousiast over de bijeenkomst en gaven allen aan in 2022 graag met elkaar op excursie te gaan.



Afbeelding 6: bijeenkomst voor raden, staten en ab

4.1 Samenwerken

Regio Deal als katalysator regionale samenwerking

De regionale partners zien de Regio Deal als een belangrijke katalysator voor de regionale samenwerking. Het algemene beeld is dat door het proces van afgelopen jaar, het regiodenken bij de bestuurders steeds meer vorm heeft gekregen. Het essay geschreven door Bert Looper, directeur van Tresoar over de identiteit van de regio en de informatie van het Fries Sociaal Planbureau (FSP) over het 'leven in Zuidoost-Friesland' hebben hieraan een bijdrage geleverd. De gemeenten zijn initiatiefnemer geweest voor de samenwerking. Dit eigenaarschap heeft positieve invloed op de betrokkenheid bij de Regio Deal.

In december 2021 hebben bestuurders geconcludeerd dat de regionale samenwerking is versterkt en belangrijk is om regionale vraagstukken op te pakken. Afgesproken is om 'voorzichtig vooruit te kijken' naar de wijze van samenwerking na afloop van deze Regio Deal.

Op 6 juli 2021 is de geplande Regiodag in verband met Corona omgezet in een digitaal Regiofestival. Het festival is geopend met een tafelgesprek over de Regionale Brede Welvaart. Aan tafel zaten Ingrid van de Vegte (directeur Sociaal Planbureau), Marc Hameleers (manager regioportefeuille van het ministerie van LNV), en Ellen van Selm (voorzitter regiobestuur Regio Deal Zuidoost Friesland) onder begeleiding van Arend Waninge - redacteur van het regionale weekblad de SA!. Daarnaast zijn verschillende

projecten toegelicht in deelsessies. Het festivalterrein is nog steeds geopend, en de filmpjes van de opening en deelsessies staan er inmiddels ook.

https://www.regiodealzuidoostfriesland.nl/actueel/digitaal-regiofestival/

Regio en het Rijk

'Met de Regio Deal gaan Rijk en Regio een duurzaam partnerschap aan om de opgave die in de regio speelt gezamenlijk aan te pakken. Het ondertekenen van de Regio Deal is daarbij niet het eind, maar slechts het begin van de samenwerking.' *Bron: Dealtekst.*

Het Rijk ziet in de Regio Deal een nieuwe manier van samenwerken met de regio als gelijkwaardige partner. Dat gaven zij aan in eerdere gesprekken over de Regio Deal. We zijn nu samen aan het uitzoeken hoe we dit in deze Regio Deal verder vorm kunnen geven. Om te beginnen kiezen we voor een actieve inbreng in een aantal specifieke projecten van de expertise en meedenkkracht door verschillende departementen van het Rijk. Zo hebben adviseurs van RVO een workshop begeleid om een plan van aanpak op te stellen voor het project Duurzaamheid geeft Energie.

Met de Mienskip

De mienskip heeft een belangrijke rol in onze Regio Deal. Een groot deel van de projecten is een uitvloeisel van eerdere samenwerking of ideeën of behoeften uit de mienskip. De samenwerking met de mienskip vindt vooral plaats op projectniveau. De Coronapandemie vraagt om creativiteit van de partners om dit vorm te geven. Niettemin gaat dit in verschillende projecten goed.

Daarnaast zijn in 2020 een aantal projecten gestart waarin we mienskipsinitiatieven financieel ondersteunen. Hierin experimenteren we met verschillende vormen zoals:

- Subsidiëren van verschillende initiatieven met o.a. het Regiofonds;
- Ondersteunen in de voorbereiding(skosten) van de DOM's, waarbij enerzijds de dorpsgemeenschap wordt versterkt en anderzijds deze dorpsgemeenschappen op weg worden geholpen om kansrijke projecten te formuleren;
- Projecten/initiatieven ophalen met een digitale tool Gorredijk Begroot.

Het is interessant om te onderzoeken en te leren hoe deze verschillende wijze van mienskipsbetrokkenheid effectueert.

5 Monitoring en evaluatie

5.1 Regionale brede welvaartsscan

Het Fries Sociaal Planbureau (FSP) monitort de voortgang van de Regio Deal in Zuidoost Friesland. Als basisdeel maken ze jaarlijks een regionale brede welvaartsscan, die aansluit bij de publicatie van de Regionale Monitor Brede Welvaart door CBS. Elk jaar vindt ook een verdiepend onderzoek plaats, waarmee wordt aangesloten bij de pijlers en thema's van de Regio Deal Zuidoost Friesland. De samenwerking tussen de partners is een belangrijk onderdeel van de monitoring.

Op 6 mei 2021 is de eerste Regionale monitor brede welvaart Zuidoost Friesland verschenen. Uit deze monitor is geconcludeerd dat de regio op sociale aspecten goed scoort. Op economische aspecten zoals inkomen en opleidingsniveau zijn de uitkomsten wat lager dan landelijk. De Friese Paradox is ook in Zuidoost Friesland herkenbaar.

In vergelijking met de provincie Fryslân vertoont de regio Zuidoost Friesland op het gebied van brede welvaart veel overeenkomsten. Op sociale aspecten zijn de uitkomsten ongeveer gelijk. Op economische aspecten zoals inkomen en bruto binnenlands product scoort de regio iets gunstiger. Tussen de gemeenten van de regio zijn wel enige verschillen te zien.

Friese paradox: Uit onderzoek blijkt dat economisch gezien Friesland het minder goed dan landelijk. Friesland heeft bijvoorbeeld een lager gemiddeld inkomen en bruto binnenlands product. Echter blijkt ook dat de Friezen gelukkiger en gezonder zijn. Dit lijkt paradoxaal, want in veel onderzoek zie je juist een verband tussen sociaaleconomische indicatoren en meer de welzijnsindicatoren.

In 2021 is gestart met het verdiepende onderzoek voor 'Veerkrachtig landschap'. Medewerkers van de partners hebben met het FSP nagedacht over de onderzoeksopzet.

5.2 Evaluatie

Van 2020 tot en met 2023 voeren wij de Regio Deal Zuidoost Friesland uit. Gedurende deze periode zullen we tussentijds evalueren en bijsturen waar nodig. In de eerste helft van 2024 volgt de eindevaluatie. De eerste resultaten van de projecten worden zichtbaar. De vele links naar artikelen in de pers geven hier een goed beeld van.

Bijlage 1 Samenvatting voortgang projecten

SAMENVATTING VOORTGANG PROJECTEN		
PIJLER 1: VITALE KERNEN	**2020**	**2021**
sterke regionale kernen		
1. Bestemming Wolvega	AANDACHT	AANDACHT
2. Geweldig Gorredijk	AANDACHT	AANDACHT
3. Winkelgebied Oosterwolde	AANDACHT	OP SCHEMA
4. Dorpshart Akkrum | Tjerkebleek Akkrum	OP SCHEMA	OP SCHEMA
5. Jubbega	OP SCHEMA	OP SCHEMA
levendige kleine(re) kernen		
6. Regiofonds: stimuleren en ondersteunen initiatieven	OP SCHEMA	OP SCHEMA
7. Versterken zelfredzaamheid dorpen (DOM's)	OP SCHEMA	OP SCHEMA
8. Impuls Bakkeveen	OP SCHEMA	OP SCHEMA
welzijn van onze inwoners		
9. Aandachtsgebieden Oosterwolde en Noordwolde	OP SCHEMA	OP SCHEMA
10. Zorgeconomie	OP SCHEMA	AANDACHT
PIJLER 2: VEERKRACHTIG LANDSCHAP		
gebiedsontwikkeling beekdalen		
11. Gebiedsontwikkeling Beekdal Linde	OP SCHEMA	OP SCHEMA
12. Gebiedsontwikkeling Koningsdiep	OP SCHEMA	AANDACHT
13. Gebiedsontwikkeling Âlde Feanen	OP SCHEMA	OP SCHEMA
14. Integrale gebiedsontwikkeling Oostelijke poort Friese Meren	OP SCHEMA	OP SCHEMA
een robuust watersysteem		
15. Water voor natuur en landbouw (Oldelamer)	AANDACHT	OP SCHEMA
16. Waterconservering Boschhoeve Nijeberkoop	OP SCHEMA	OP SCHEMA
17. Water vasthouden bij droogte: regelbare stuwen en duikers	OP SCHEMA	AANDACHT
goede bodemgesteldheid, waterkwaliteit en de biodiversiteit		
18. Regionaal leer- en kenniscentrum bodem	OP SCHEMA	OP SCHEMA
19. Uitvoeringsprogramma landschap en natuur	AANDACHT	OP SCHEMA
VERBINDENDE THEMA'S (vallen onder pijler 2)		
duurzame lokale energie met de mienskip		
20. Samen doen geeft energie	AANDACHT	AANDACHT
21. Duurzaam toepassen openbare verlichting: natural glowing	OP SCHEMA	OP SCHEMA
'het gastvrije andere Friesland'		
22. Uitvoeringsprogramma R&T Zuidoost Friesland	OP SCHEMA	OP SCHEMA
23. Fietspont-verbindingen (onderdeel Oostelijke poort Friese Meren)	OP SCHEMA	OP SCHEMA
24. TOP: recreatiegebied De Heide	OP SCHEMA	OP SCHEMA
25. Driewegsluis: zuidelijke poort Friese Wouden	AANDACHT	OP SCHEMA

Alle projecten zijn van start. Enkelen vragen aandacht, maar er is nu geen bestuurlijke actie nodig.

Bijlage 2 Specificatie financiën

Rijksbijdrage en doorverstrekking

De gemeente Opsterland is de regiokassier. Zij ontvangt de bijdrage van het Rijk en verstrekt deze door aan de andere regionale partners.

De rijksbijdrage bedraagt € 15.000.000 inclusief BTW, maar wordt uitgekeerd exclusief compensabele BTW. De partners kunnen deze BTW namelijk terugvragen via het BTW compensatiefonds. Per saldo ontvangt de regio dus € 15.000.000.

De regio heeft voorafgaand aan het sluiten van de deal in kaart gebracht wat de verwachte compensabele BTW-component zal zijn. Dit bedrag is in mindering gebracht op de eerste tranche van de rijksbijdrage. In december 2021 werd de tweede tranche van de Rijksbijdrage naar de regiokassier overgemaakt. Hiervoor is vanuit de partners aangegeven welk deel compensabele BTW wordt verwacht.

	Bedrag in euro's
Rijksbijdrage inclusief BTW	€ 15.000.000
Opgegeven compensabele BTW	€ 944.448
Rijksbijdrage exclusief BTW	€ 14.055.552
Ontvangen rijksbijdrage tranche 1	€ 7.011.000
Ontvangen rijksbijdrage tranche 2	€ 7.045.000

Tabel 2 Verloop ontvangen rijksbijdrage en BTW

Regionale partner	Project	Bedrag in euro's
Wetterskip Fryslân	Pilot Oranjewoud	€ 55.000
Gemeente Ooststellingwerf	Leer- en kenniscentrum bodem	€ 750.000
Gemeente Smallingerland	Fietspont-verbindingen OPFM	€ 511.000
Totaal door verstrekt in 2020		**€ 1.316.000**
Provincie Fryslân	Gebiedsontwikkeling Koningsdiep	€ 150.000
Gemeente Ooststellingwerf	Subsidie Regiodeal LKC Bodem	€ 750.000
Provincie Fryslân	Gebiedsontwikkeling Koningsdiep	€ 350.000
Gemeente Ooststellingwerf	Uitvoeringsprogramma R&T ZO Friesland	€ 158.198
Wetterskip Fryslân	Water vasthouden bij droogte; regelbare stuwen en duikers	€ 220.000
Wetterskip Fryslân	Water voor natuur en landbouw (Oldelamer)	€ 500.000
Gemeente Opsterland	Natuur en Veerkrachtig landschap	€ 50.000
Provincie Fryslân	Gebiedsontwikkeling Alde Feanen	€ 150.000
Provincie Fryslân	Uitbetaling GO Beekdal Linde	€ 500.000
Gemeente Smallingerland	Integrale gebiedsaanpak	€ 826.446
Gemeente Ooststellingwerf	LKC Bodem 2021	€ 750.000
Gemeente Heerenveen	Regiofonds ZO Friesland 2021	€ 225.000
Totaal door verstrekt in 2021		**€ 4.629.644**
Totaal door verstrekt		**€ 5.945.644**

Tabel 3 Door verstrekte rijksbijdragen naar partners